

● تحلیل‌ها و گزارش‌ها

کنفرانس خاورمیانه: آینده بعد از ۱۱ سپتامبر

نهایت به اخراج بازرسان تسلیحاتی این سازمان از عراق در دسامبر ۱۹۹۸ منجر گردید.

وی گفت ظاهراً هدف تحریم‌ها اعمال فشار بر عراق برای تغییر رفتار آن و پیوستن مجدد به جامعه بین‌المللی بود لیکن هدف واقعی که به خصوص از جانب امریکا دنبال می‌شد آن بود که مشکلات و دشواری‌های اقتصادی به تغییر رژیم در این کشور بیانجامد.

لذا صدام حسین و دولت وی با ادامه تحریم‌ها هیچ انگیزه‌ای برای همکاری نداشتند که در نهایت به بن‌بست فعلی انجامید و در این اختلاف با کمال تعجب عراق از دست بالاتر برخوردار گردید. سخنران مذکور افزود پس از عدم موفقیت طرح تحریم‌های هوشمند^۱ حمله به عراق مطرح گردیده و اکنون نیز واشنگتن در حمله به این کشور به عنوان مرحله دوم مبارزه مصمم می‌باشد. لذا مسأله انجام یا عدم انجام حمله علیه عراق مطرح نیست بلکه سؤال اصلی

کنفرانس خاورمیانه، آینده بعد از یازده سپتامبر در تاریخ ۸۱/۱/۲۸ در لندن تشکیل شد. محور اصلی مباحث، خاورمیانه و تحولات آن از جمله اوضاع عراق، تروریسم و سیاست امریکا نسبت به منطقه بود که در زیر اهم موضوعات مطرح شده به اطلاع می‌رسد.

وضعیت عراق

دکتر Toby Dodge از مؤسسه سلطنتی امور بین‌المللی طی سخنرانی تحت عنوان "سودمندی تحریم‌های سازمان ملل بر عراق" گفت که رژیم تحریم و مجازات‌های اقتصادی که به موجب قطعنامه ۶۸۷ سازمان ملل برقرار گردید در پنج سال به خوبی مؤثر واقع شد و در این دوران دولت ضعیف عراق با سازمان ملل در جهت خلع سلاح همکاری کرد. لیکن به لحاظ سرخوردگی فزاینده عراق از ادامه تحریم‌ها و قدرت گرفتن نسبی رژیم این کشور، روابط بغداد با سازمان ملل به تدریج رو به تیرگی نهاد که در

1. Smart Sanctions

آن است که چه زمانی و چگونه این حمله صورت خواهد گرفت. موفقیت در این حمله نقش مؤثر و تعیین کننده‌ای در تکمیل و پیشبرد دکترین بوش دارد که تلاشی برای شکل دهی و تنظیم روابط در دوران پس از جنگ سرد تلقی می‌شود. از نظر دولت امریکا، دولت عراق مظهر نمرود و یاغی‌گری در جهان اسلام است که به‌رغم ادامه تحریم و تداوم حملات، کماکان از پذیرش خواسته امریکا و جامعه بین‌المللی امتناع می‌ورزد.

با این وجود حمله به عراق با دشواری‌های زیادی مواجه است زیرا این کشور اکنون از انزوا خارج شده و به تدریج به برقراری رابطه با همسایگان خود پرداخته است. به علاوه عراق در دهه گذشته اقتصاد خود را به کشورهای همسایه مرتبط ساخته و کشورهای ترکیه و اردن از تحریم عراق بهره‌مند شده‌اند و درموردی روابط اقتصادی بین عراق با دیگر کشورها به خصوص روابط با اردن به گونه‌ای است که مشکل بتوان گفت کدام کشور به دیگری بیشتر وابسته است. سوریه با عراق نیز به برقراری روابط پرداخته و انتقال نفت از طریق خط لوله مسیر سوریه از سرگرفته شده است. افزون بر آن، وضعیت عراق با افغانستان بسیار متفاوت است این تفاوت هم از نظر بافت و ساختار قدرت رژیم، اتکاء به نیروهای خارجی، جنگ و درگیری‌های داخلی، وجود اپوزیسیون چون

ائتلاف شمال و هم از نظر عکس‌العمل همسایگان و کشورهای دیگر به حمله به عراق می‌باشد. علاوه بر این احتمال داده می‌شود که برکناری صدام، بی‌ثباتی شدید منطقه را به دنبال داشته باشد و در صورتی که عملیات علیه صدام با موفقیت مواجه نگردد، صدام قوی‌تر گشته و از وضعیت برتری برخوردار می‌گردد. همچنین اکنون حمله به عراق با مخالفت شدید کشورهای خاورمیانه مواجه می‌باشد و حتی تردید وجود دارد که کشورهای کویت و عربستان نیز از این حمله حمایت نمایند. اروپا نیز از حمله امریکا به عراق حمایت کمی نموده و یا اصلاً هیچ‌گونه حمایتی نمی‌شود. بحران فلسطین- اسرائیل موجب مشروعیت بیشتر عراق در منطقه شده و رژیم صدام بیش از هر زمان از سال ۹۰ به بعد، قوی‌تر شده است.

سخنران مذکور در خاتمه تأکید کرد به‌رغم آنچه که گفته شده به نظر نمی‌رسد که این تحولات امریکا را از حمله به عراق بازدارد بلکه این کار را با دشواری به مراتب بیشتری مواجه خواهد ساخت.

تحریم‌های یک جانبه

خانم شارون براون از مؤسسه USA ENGAGE طی سخنانی درخصوص نظریات این مؤسسه در مورد تحریم‌های اقتصادی در ابتدا با اشاره به چگونگی شکل‌گیری این مؤسسه و اهداف آن، گفت که بسیاری از

در بوته فراموشی بیفتد. برای مثال تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا علیه کوبا و کره شمالی مانع رشد و توسعه در این دو کشور شده و به کاهش نفوذ آمریکا انجامیده است.

در بیان نتایج اقدامات این مؤسسه گفته شده که در اثر این تلاش‌ها تحریم‌های آمریکا علیه کشورهای کلمبیا، ویتنام، کره جنوبی و کره شمالی مورد بررسی مجدد قرار گرفته و از تحریم کشورهای مکزیک، اندونزی، روسیه، مالزی و فرانسه جلوگیری و محموله‌های دارویی و غذایی به کوبا ارسال و اخیراً روابط آمریکا و کوبا بهبود یافته است.

سخنران مذکور در مورد تحریم‌های یک‌جانبه علیه جمهوری اسلامی ایران اظهار داشت که برای مدت‌های طولانی این مؤسسه با مقامات دولت آمریکا در مورد سیاست‌های مربوط به ایران مذاکره داشته و اصولاً شکل‌گیری مؤسسه USA Engage به دنبال تصویب قانون تحریم علیه ایران و لیبی در سال ۱۹۹۶ صورت گرفت و متأسفانه به‌رغم تلاش بسیار این سازمان در کنگره برای لغو یا تعدیل این قانون، در تابستان گذشته قانون مذکور برای یک دوره دیگر تمدید گردید. گفته شد که در این مؤسسه یک گروه کاری ویژه برای تمرکز بر مسائل ایران ایجاد شده است.

در رابطه با عراق با بیان این که تحریم علیه این کشور چندجانبه و توسط سازمان ملل وضع شده و از زمره تحریم‌های یک‌جانبه که

شرکت‌ها و مؤسسات اقتصادی در آمریکا از اقدام این کشور در به کارگیری تحریم به عنوان یکی از ابزارهای سیاست خارجی به خصوص تحریم‌های یک‌جانبه، نگران می‌باشند.

وی با ارائه آماری در مورد کاهش صادرات، از دست رفتن ۲۵۰ هزار شغل و ایجاد بی‌اعتمادی یا عدم اعتماد بین مردم کشورهای هدف و مردم آمریکا و همچنین عدم موفقیت این سیاست در نیل به اهداف مورد نظر چون ارتقای حقوق بشر، حکومت قانون و آزادی‌های سیاسی، این سیاست را ناموفق خواند و گفت: تمرکز بایستی چندجانبه‌گرایی و تلاش برای همکاری‌های بین‌المللی در نیل به اهدافی چون مقابله با تروریسم، حقوق بشر، مواد مخدر و اشاعه تسلیحات باشد.

نامبرده در رابطه با اهمیت و نقش همکاری‌های بین‌المللی اظهار داشت که چنین همکاری به خصوص در مورد موضوعات مورد علاقه طرفین موجب درک و تفاهم بیشتر شده و این امر نیز فرصت‌هایی را موجب می‌شود که نتیجه نهائی آن، کاهش و تقلیل مناقشات است. خانم براون در ادامه و در تشریح جوانب مثبت اقدامات چندجانبه و تبعات منفی تحریم‌های یک‌جانبه اظهار داشت: اقدامات چندجانبه همواره مؤثرتر از اقدامات یک‌جانبه بوده و علاوه بر این اقدامات یک‌جانبه نه تنها مؤثر نیفتاده بلکه بسیار پرهزینه می‌باشد و این خطر را دارد که سایر ابزارهای سیاست خارجی

حکمتیار، با این همه ایران در مواردی به فرار اعضای القاعده کمک کرده و کماکان به تولید سلاح‌های کشتار جمعی ادامه می‌دهد، که این اقدامات موجب نگرانی می‌باشد.

جلوگیری از پول‌شویی و کلاه‌برداری

در این بحث خانم کارول مدیر سازمان خدمات مالی درخصوص جرائم مالی سخن گفت. نامبرده باین بیان این که این مفهوم تا حدی مبهم است به تقسیم‌بندی آن به شرح زیر پرداخت:

۱. پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم؛
۲. سوء استفاده از بازارهای مالی و اطلاعاتی مالی در جهت منافع شخصی؛^۱
۳. دیگر جرائم مالی مانند کلاه‌برداری و تقلب.^۲

وی با ارائه تعریفی از پول‌شویی و تشریح قوانین انگلیس در مقابله با آن در بحث نظارت و کنترل فعالیت مؤسسات مالی خارجی گفت که درانگلستان یازده تشکیلات مالی وابسته به بانک‌های خاورمیانه و ۱۲ شعبه بانک‌های این منطقه وجود دارد که اکثر کشورهای متبوع این بانکی نیز دارای مقررات ضدپول‌شویی هستند.

در بحث اجرای قوانین به مشکلات ناشی از تعدد بازیگران، تأثیر منفی این مقررات

مورد اعتراض مؤسسه یاد شده است، خارج می‌باشد. از ادامه برنامه غذا در برابر نفت حمایت گردید. در ادامه، سخنران به بررسی تحریم‌ها علیه لیبی، کره شمالی و سودان پرداخت و در مورد سودان گفت: کنگره به طور خطرناکی تحریم علیه این کشور را به حیطة و حوزه جدیدی یعنی بازارهای مالی امریکا بسط داده است.

در پایان خانم براون با تأکید بر ادامه مخالفت سازمان متبوع خود با تحریم‌های یک‌جانبه و این که همکاری و مذاکره، تأثیر بیشتری بر رفتار دیگرکشورها نسبت به تحریم‌های یک‌جانبه دارد به همکاری جهانی در مقابله با تروریسم و نقش مثبت برخی کشورهای هدف چون جمهوری اسلامی ایران با امریکا پس از حوادث ۱۱ سپتامبر و در حوزه‌هایی چون مبارزه با مواد مخدر، همکاری‌های اطلاعاتی در افغانستان اشاره کرد و گفت: مذاکره و گفتگو می‌تواند در تلاش‌های جهانی علیه تروریسم مؤثرتر واقع شده و حتی در مواردی همانند مورد روسیه، همکاری در سایر مواد و زمینه‌ها را موجب شود.

اضافه می‌نماید در پایان سخنرانی نامبرده، یکی از اعضای سفارت امریکا در لندن که در این جلسه حضور داشت در رابطه با اظهارات سخنران درخصوص جمهوری اسلامی ایران گفت که به‌رغم اقدامات مثبت ایران که مورد اشاره قرار گرفت و اخراج گلبدین

1. Market buse

2. Fraud

الگوی مبتنی بر آن، منطقه را فراگرفت و ناسال ۱۹۷۰ تفکر غالب بود.

در بحث تروریسم آقای شاهی گفت:

چالش مسلمانان با بزرگ‌ترین قدرت جهان موجب ارتقای آن به سطح یکی از مهم‌ترین بازیگران در روابط بین‌الملل گردیده است. وی گفت در دهه هشتاد میلادی چالش فراروی غرب، کمونیسم و اصول‌گرائی شیعه توسط ایران بود و اصول‌گرایان سنتی مهم‌ترین متحدان غرب محسوب می‌شدند. لیکن اکنون با تغییر اوضاع، دشمنان قدیم خطری را متوجه غرب نمی‌نمایند بلکه این تهدید از جانب افراطیون سنتی است. وی تعداد اعضای شبکه القاعده را به نقل از سازمان‌های اطلاعاتی یک صد هزار نفر ذکر کرد.

مخاطرات امنیتی در خاورمیانه

در این مبحث آقای Josh Mandel از مؤسسه گروه کنترل مخاطرات در ابتدا با معرفی مؤسسه مذکور و خدمات آن که ارائه اطلاعات به سرمایه‌گذاران و یا مخاطراتی است که افراد در سفر به مناطق مختلف جهان مواجه می‌باشند، به منطقه خاورمیانه و مخاطراتی که خارجیان را به هنگام سفر به این منطقه تهدید می‌کند، پرداخت.

وی در توصیف کلی از منطقه

بر سیستم بانکی و نارضایتی مشتریان اشاره شد و همکاری کامل انگلستان و آمریکا در این زمینه مورد تأکید قرار گرفت.

وضعیت منطقه پس از ۱۱ سپتامبر

سخنران بعدی آقای ندیم شاهی مسؤول مطالبات لبنان در دانشگاه آکسفورد بود که تحت عنوان "منطقه پس از ۱۱ سپتامبر" سخن گفت. نامبرده با تعریف منطقه مورد بحث که آن را محدود به اردن، اسرائیل، سوریه، لبنان و فلسطین خواند به اهمیت استراتژیک آن و تبعات آن بر وضع کشورهای مذکور پرداخت. وی گفت: اقتصاد این کشورها نیز به تبع وسعت کم آنها کوچک است و مجاورت آن با کشورهای عراق، ایران، ترکیه و مصر که غیر از عراق، دارای جمعیت قابل ملاحظه‌ای در مقایسه با آنها هستند، از عوامل تأثیرگذار بر اوضاع آن است. گفته شد مسأله فلسطین مشکلات زیادی را برای این منطقه داشته و حل و فصل مسأله عراق نیز تأثیر قابل ملاحظه‌ای روی اقتصاد این منطقه خواهد داشت.

سخنران مذکور در تشریح ویژگی‌های منطقه گفت: به موازات مبارزه و کشمکشی که در منطقه براساس توان نظامی و اقتصادی در جریان است، نوعی جنگ افکار^۱ نیز وجود دارد که اهمیت آن از درگیری‌های نظامی کمتر نیست. برای مثال گفته شد گرچه مصر در سال ۱۹۵۶ در جنگ سوئز شکست خورد لیکن ناصر پسم و

۳. تهدید مستقیم به اماکن و حوزه‌های کاری متعلق به کشورهای غربی.

در خصوص خطر از جانب القاعده گفته شد که عمدتاً هرگونه اقدامی از جانب آن در منطقه خلیج (فارس) بر اهداف نظامی و دفاعی متمرکز خواهد بود هرچند که در مواردی ممکن است تأسیسات توریستی نیز مورد حمله قرار گیرند. سخنران مذکور اظهار داشت که احتمال عملیات نظامی توسط القاعده در خارج از منطقه خاورمیانه نیز وجود دارد و مهم‌ترین مخاطرات از جانب افراد یا گروه‌های کوچک به خصوص در عربستان و یمن متصور می‌باشد. با وجود این وی در بحث احتمال حمله به چاه‌های نفتی، به نقل جمله‌ای از اسامه بن لادن پرداخت که در سال ۱۹۹۶ گفته بود:

“می‌خواهم برادران خود را به حفاظت از ثروت نفتی هشیار نمایم زیرا این ثروت اسلامی است و توان اقتصادی قابل ملاحظه‌ای که برای ایجاد یک دولت اسلامی ضروری می‌باشد.”

نامبرده در پایان به احتمال حمله امریکابه عراق در سال ۲۰۰۲، بروز تنش‌های منطقه‌ای به خصوص در اردن و همچنین تهدید حملات تلافی‌جویانه عراق علیه اسرائیل اشاره نمود.

طاهری شمیرانی

سفارت جمهوری اسلامی ایران - لندن

خاورمیانه گفت که به طور اصولی میزان جرائم در کشورهای منطقه کم و به ندرت خارجیان هدف حملات و اقدامات خشونت آمیز قرار می‌گیرند و اکثر رژیم‌های کشورهای آن از ثبات برخوردارند. برای مثال خطرات دزدی و جیب‌بری در خاورمیانه به مراتب از مناطق و شهرهایی چون سائوپولو کمتر است. با وجود این نامبرده اظهار داشت که در کشورهای چون الجزایر، یمن و جنوب سودان احساسات ضد امریکایی شدید است و گروه‌های تندرو، منافع غرب را مورد حمله قرار می‌دهند. نامبرده افزود که در ایران نیز به‌رغم این که تمامی مناطق آن امن است و خطری خارجیان را تهدید نمی‌کند، لیکن در قسمت جنوب شرقی یعنی سیستان و بلوچستان مواردی از آدم ربایی وجود داشته و به لحاظ قاچاق مواد مخدر و فعالیت گروه‌های قاچاقچی، وضعیتی ایجاد شده که در نتیجه این استان نسبت به سایر مناطق ایران فاقد امنیت تلقی می‌گردد.

وی در تشریح نوع خطرات امنیتی در منطقه موارد زیر را مورد اشاره قرار داد:

۱. تهدید مستقیم افراد (مانند آدم ربایی در یمن و بمب‌گذاری در عربستان)؛

۲. خطرات موردی و اتفاقی نسبت به جان افراد مانند حملات استشهادی - انتحاری در

اسرائیل که وی از آن به عنوان حملات تروریستی نام برد؛